

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 832/2019
Гж-ап1 3/2019
08.07.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Маша Бјелогрић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, ради утврђења и враћања на рад, одлучујући о жалби тужиље изјављеној против решења Апелационог суда у Београду Р4 45/16 од 28.10.2016. године и о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 5965/13 од 31.12.2015. године, у седници одржаној 08.07.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, жалба тужиље изјављена против решења Апелационог суда у Београду Р4 45/16 од 28.10.2016. године.

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 5965/13 од 31.12.2015. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 2224/13 од 16.07.2013. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужиља тражила да се утврди да је у радном односу на неодређено време у Привредном суду у Београду почев од 09.04.2002. године, као и да се обавезе тужена да је врати на рад. Ставом другим изреке обавезан је тужиља да туженој накнади трошкове парничног поступка од 16.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 5965/13 од 31.12.2015. године, одбијена је жалба тужиље, као неоснована и првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену, тужиља је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, применом члана 395. ЗПП.

Решењем Р4 45/16 од 28.10.2016. године, Апелациони суд у Београду није предложио Врховном касационом суду да одлучи о ревизији тужиле, као изузетно дозвољеној, применом члана 395. ЗПП.

Тужилца је против решења другостепеног суда изјавила жалбу због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о дозвољености изјављене жалбе, Врховни касациони суд је имао у виду да се у конкретном случају ради о поступку започетом пре ступања на снагу новог Закона о парничном поступку, односно пре 01.02.2012. године („Сл. гласник РС“ број 72/11), па се, применом одредбе члана 506. став 1. у вези члана 508. тог Закона, овај поступак има спровести по одредбама Закона о парничном поступку који је био на снази у време подношења тужбе („Сл. гласник РС“ број 125/04 и 111/09), који не предвиђа жалбу као правни лек који се може изјавити против решења другостепеног суда, што и жалбу тужиле чини недозвољеном.

Наиме, жалба као правни лек може се изјавити против пресуде донете у првом степену (члан 355. ЗПП) и против решења првостепеног суда (члан 385.ЗПП). Против одлука другостепеног суда – правноснажне пресуде донесене у другом степену и решења другостепеног суда, странке могу изјавити ревизију (члан 394. и 412. став 5. ЗПП).

Како је против решења другостепеног суда изјављена жалба, то је на основу члана 411. у вези члана 373. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 399. у вези члана 439. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 125/04 и 111/09), по којој је ревизија у споровима за заснивање, постојање и престанак радног односа увек дозвољена, па је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а побијана одлука садржи јасне и потпуне разлоге о одлучним чињеницама, које нису у супротности са изведеним доказима, па нема ни повреде из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Предмет тражене правне заштите је захтев тужиле да се утврди да је засновала радни однос у Привредном суду у Београду на неодређено време почев од 09.04.2002. године, те да је тужена врати на рад.

Одлучујући о основаности тужбеног захтева нижестепени судови су утврдили да је решењем Привредног суда у Београду од 31.03.2000. године, тужилца примљена у радни однос на неодређено време у трајању од 24 месеца, почев од 03.04.2000. године, ради стручног оспособљавања и стицања услова за полагање правосудног испита. Међу странкама није спорно да је након 03.04.2002. године тужилца наставила да долази у суд, да је 14.05.2002. године отворила боловање, а да је 21.05.2002. године добила обавештење да јој је радни однос у суду престао са 03.04.2002. године. Пресудом Првог општинског суда у Београду од 28.10.2005. године, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да јој је незаконито престао радни однос у (тада) Трговинском суду у Београду. Ова пресуда постала је

правноснажна 06.09.2007. године – доношењем другостепене одлуке, којом је жалба тужиле одбијена, као неоснована. Тужба у овој правној ствари поднета је 31.03.2009. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања судови су правилно одбили тужбени захтев, као неоснован.

Одредбом члана 64. Закона о судовима (“Сл. гласник РС” бр.46/91, ... и 71/92), прописано је да се на запослене у судовима, уколико овим или другим законом није друкчије предвиђено, примењују одредбе посебних прописа којима су утврђени положај, права и обавезе запослених у државним органима. То значи да се на радне односе запослених у суду, у спорном периоду, примењивао Закон о радним односима у државним органима (“Сл. гласник РС” бр. 48/91, ... и 39/02), с тим што се у складу са одредбом чланом 1. став 3. овог Закона, у погледу оних права, обавеза и одговорности запослених у државним органима, која овим законом нису посебно уређена - примењују (општи) прописи који регулишу радне односе. Закон о радним односима у државним органима не предвиђа могућност прерастања радног односа на одређено време у радни однос на неодређено време, као ни Закон о радним односима (“Сл. гласник РС” бр 55/96, ... и 43/01), који је био на снази у време заснивања радног односа тужиле, али је таква могућност предвиђена Законом о раду (“Сл. гласник РС” бр. 70/01 и 73/01), који је био на снази у моменту престанка радног односа тужиле.

Према одредби 23. став 1. Закона о раду (“Сл. гласник РС” бр. 70/01 и 73/01), радни однос на одређено време може да се заснује за обављање одређених послова, а применом става 4. истог члана, радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос.

Тужилца је примљена у радни однос у привредном суду, у својству ..., чији статус регулише одредба члана 61.и 62. Закона о судовима, којима је одређено да се приправник у суд прима на одређено време, а најдуже три године и поступно се распоређује на све послове како би стекао праксу у свим областима судског рада, а могу се примити и дипломирани правници (у складу са посебним законом) ради стручног оспособљавања и стицања услова за полагање правосудног испита. За разлику од приправника, за стручног сарадника у суду прима се дипломирани правник са положеним правосудним испитом (члан 58. став 1. Закона о судовима).

Имајући у виду напред цитиране одредбе посебних закона који регулишу статус и радне односе запослених у суду, као и општег закона који регулише радне односе - који се супсидијерно примењује, произилази да иако Законом о радним односима у државним органима (који је био на снази у време заснивања радног односа тужиле), као и Законом о судовима (који је био на снази у спорном периоду), није предвиђена могућност прерастања радног односа на одређено у радни однос на неодређено време, у конкретном случају би се могао применити Закон о раду (важећи у време престанка радног односа тужиле), којим је одредбом члана 23. став 4. предвиђена могућност прерастања радног односа из одређеног у неодређено време, али за то нису испуњени услови предвиђени овим али и посебним законима. Наиме, услов за утврђење да је запосленом радни однос прерастао у радни однос на неодређено време, у смислу наведене законске одредбе, потребно је да је примљен на одређено време за обављање

одређених послова, те да је на тим пословима наставио да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је радни однос заснован.

У конкретном случају тужила јесте засновала радни однос на одређено време у суду, у трајању од 24 месеца, али не ради обављања одређених послова, у смислу члана 23. став 1. Закона о раду, већ је примљена као приправник, искључиво ради стручног оспособљавања и стицања услова за полагање правосудног испита, како се наводи и у решењу о заснивању радног односа. При том, након истека рока на који је приправник примљен у радни однос и положеног правосудног испита, он може, у складу са одредбом члана 11. став 6. Закона о радним односима у државним органима, наставити да ради на неодређено време и може бити распоређен на одговарајуће радно место, што подразумева радно место стручног сарадника, у складу са одредбом члана 58. став 1. Закона о судовима, али ако у суду за то постоје услови. Дакле, након истека рока од 24 месеца на који је засновала радни однос, тужила није могла наставити рад у суду у статусу приправника и у случају да је радила 5 радних дана након истека рока на који је примљена, а на радно место стручног сарадника могла је бити распоређена само одлуком руководиоца органа (председника суда), и то уколико су за то испуњени услови – односно да је положила правосудни испит и да у суду постоји таква потреба. Како у конкретном случају ни један од ових услова није испуњен, односно тужила није примљена ради обављања послова стручног сарадника, већ ради стручног оспособљавања и стицања услова за полагање правосудног испита, нити је након истека периода од 24 месеца одлуком председника суда распоређена да обавља послове стручног сарадника, посебно имајући у виду да до дана престанка радног односа није положила правосудни испит (правосудни испит је положила тек 05.07.2002. године), то Врховни касациони суд налази да је правилно побијаном одлуком одбијен захтев тужиле за утврђење да је засновала радни однос у суду на неодређено време уз обавезу тужене да је врати на рад, као неоснован.

Поред наведеног, Врховни касациони суд налази да је тужба којом је тужила тражила да се утврди да је засновала радни однос у суду на неодређено време неблагоприятна.

Закон о радним односима у државним органима регулише рокове за заштиту повређених права пред судом у случају доношења решења или недоношења одлуке по захтеву запосленог (члан 71. Закона). Одредбом члана 122. Закона о раду („Сл. гласник РС“ бр. 70/01 и 73/01), прописано је да против решења којим је повређено право запосленог или кад је запослени сазнао за повреду права, запослени може да покрене спор пред надлежним судом (став 1.), а рок за покретање спора је 15 дана од дана достављања одлуке, односно сазнања за повреду права (став 2. овог члана).

Тужба за утврђење по правилу не застарева, али имајући у виду императивни карактер одредбе о року за подношење тужбе за заштиту права из радног односа, прописаног чланом 122. Закона о раду, као општег закона, Врховни касациони суд налази да се овај рок има применити и код тужбе за утврђење постојања радног односа, односно за утврђење да је запосленом радни однос на одређено време прерастао у радни однос на неодређено време. Дакле, рок за подношење тужбе је преклузиван - материјално-правни, што значи да се пропуштањем овог рока губи право на подношење тужбе, а суд је дужан да о благовремености (ове) тужбе води рачуна по службеној дужности.

У конкретном случају, тужила је обавештење о престанку радног односа примила 21.05.2002. године, а тужбу са захтевом за утврђење радног односа на неодређено време, поднела је 31.03.2009. године, из чега произилази да је тужба поднета по протеку законом прописаног преклузивног рока, од пријема обавештења, односно 6 година 10 месеци и 27 дана од сазнања за евентуалну повреду права. Околност што је тужила (евентуално благовремено) поднела најпре тужбу са захтевом да се утврди да јој је незаконито престао радни однос, о којој је правноснажно одлучено 06.09.2007. године, не утиче на другачији начин на оцену благовремености тужбе за утврђење у овом спору, јер утврђење да је тужили незаконито престао радни однос на одређено време не подразумева нужно истовремено и утврђење радног односа на неодређено време, већ се такав захтев мора поднети (у законском року) уз захтев за поништај одлуке о престанку радног односа, односно уз захтев да јој је незаконито престао радни однос, уколико жели такву правну последицу.

У складу са изнетим, судови су били у обавези да тужбу тужиле у овој правној ствари одбаце, као неблаговремену, али како су истоветне правне последице одбијања тужбеног захтева и одбачаја тужбе са захтевом за утврђење да је тужила засновала радни однос на неодређено време, то Врховни касациони суд налази да је то без утицаја на другачију одлуку по ревизији тужиле.

На овај начин, применом члана 405. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић